

2. Житник, Т. П. Психологічні аспекти мотивації навчання дітей в умовах війни. *Психологія особистості і соціальна психологія*. 2020. № 6. С. 34-41.
3. Петренко, М. П. Психологічні аспекти мотивації навчання школярів в умовах війни: аналіз досвіду.» *Психологія освіти*. 2020. № 3. С. 44-51.
4. Приходько Л. А., Ройко Л. Л. Особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи із застосуванням технологій дистанційного навчання. *Математика. Інформаційні технології*. Освіта. 2021. С. 86-90.
5. Шаповал, Т. В. Психологічні аспекти мотивації навчання школярів в умовах війни: аналіз досвіду. *Психологія навчання*. 2021. №1. С. 32-39.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НУШ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ.

Юлія Шмагальська, здобувачка ступеня фахової передвищої освіти
«фаховий молодший бакалавр».

Науковий керівник: Р. Р. Галицька, кандидатка філологічних наук, старша викладачка
КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича» (Україна)

METHODS OF FORMING THE CULTURE OF SPEECH OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL IN UKRAINIAN LANGUAGE CLASSES FOR PROFESSIONAL PURPOSES.

Yuliia Shmahalska, Junior Bachelor of Professional Pre-Higher Education.
Brody Professional Pedagogical College named after Markiyana Shashkevych (Ukraine)

***Анотація.** В статті розкриваються особливості методики формування публічного мовлення учителів початкових класів НУШ на заняттях української мови за професійним спрямуванням. Автор статті розкриває основну проблематику теми.*

***Ключові слова:** публічні виступи, культура мовлення, курс української мови за професійним спрямуванням, формування компетентностей.*

***Abstract.** The article reveals the features of the methodology for the formation of public speech of primary school teachers of the New Ukrainian School in Ukrainian language classes for professional purposes. The author of the article reveals the main problems of the topic.*

***Key words:** public broadcasting, speech culture, Ukrainian language course for professional purposes, formation of competencies.*

Розвиток незалежної Української держави впливає на основні принципи національної системи освіти, зокрема на освітньо-виховні та науково-методичні засади. Оновлення змісту навчання є ключовим у процесі реформування освіти в Україні та передбачає адаптацію до потреб сучасного суспільства. Виникає необхідність впровадження нової мовної освіти як частини системи професійної освіти. Вона має сприяти розвитку комунікативної компетенції особистості, яка здатна використовувати свій творчий потенціал на користь держави. Цей процес може бути реалізований через впровадження навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» [2, с. 9].

Актуальність і недостатня розробленість даної теми зумовили мету статті – дослідити та описати методику формування публічного мовлення учителів початкових класів НУШ на заняттях з української мови за професійним спрямуванням.

Мова та слово є важливими показниками загальної культури особистості, вони відображають рівень інтелекту та мовної грамотності людини. За словами відомого українського мовознавця та перекладача В. Радчука: «Слово - візитна картка віку, професії, соціального стану людини». Культура мови формується та удосконалюється під час спілкування, особливо під час виконання професійних обов'язків. Вона проявляється у

вмінні користуватися професійною мовою, висловлюватися правильно, чітко, логічно та майстерно використовувати мовні засоби залежно від мети та ситуації спілкування. Усі ці аспекти регулюються мовознавчою наукою - культурою мови.

Дослідивши та проаналізувавши дослідження та публікації із цього питання можна зробити висновок, що проблему культури мовлення вчителів досліджувало безліч відомих науковців, а саме: О. Біляєв, В. Мельничайко, Р. Непийвода, Л. Паламар, С. Богдан, Н. Бабич, Л. Варзацька, О. Голік, Ю. Барабаш, І. Вихованець, Б. Головін, А. Капська, Г. Сагач, Л. Мацько). До дослідження цієї проблеми долучитись також і відомі мовознавці: О. Пономарів, О. Синявський, І. Чередниченко, Б. Антоненко-Давидович, В. Коломієць, П. Одарченко, Р. Будагов, С. Єрмоленко, В. Пасинок, М. Пилинський [3].

Висока культура мовлення особистості значною мірою залежить від того, наскільки вона орієнтована на важливі риси бездоганного мовлення. Основними критеріями комунікативної культури є: правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність [2, с. 68].

Правильність мовлення передбачає відповідність літературним нормам, що є ключовою характеристикою культури мовлення. Вона охоплює орфоепію, орфографію, лексику, морфологію, синтаксис, стилістику, пунктуацію та словотворення. Змістовність вимагає глибокого розуміння теми та основної думки висловлення, детального ознайомлення з інформацією на цю тему, повного розкриття теми та уникнення зайвого. Ця характеристика також пов'язана з лаконічністю, яку можна трактувати крилатим висловом: «Говоріть так, щоб словам було тісно, а думкам просторо». Послідовність, або логічність, є важливим критерієм бездоганності мовлення. Для того, щоб висловлювання було послідовним (логічним), необхідно спочатку скласти план або тези, які мають внутрішню логічну зв'язаність та вмотивованість, що відповідає законам логіки. Точність у великій мірі залежить від глибини знань та ерудиції особистості, а також від активного словникового запасу. При висловленні власних думок важливо використовувати слова, які найкраще відповідають змісту. Точність означає правильний вибір слів, уважність, глибоке розуміння відтінків значень синонімів, правильне використання фразеологізмів та чіткість синтаксично-сміслових зв'язків у реченнях. Багатство мовлення полягає у розмаїтті мовних засобів для вираження думок у межах відповідного стилю. Лексичні, фразеологічні, словотворчі, граматичні та стилістичні ресурси мови додають різноманітності та багатства мовленню. Виразність досягається шляхом виділення найважливіших моментів у висловлюванні та розкриття особистісного ставлення до теми. Доречність і доцільність мовлення залежать від розуміння ситуації спілкування, інтересів та настрою адресата.

Під час навчання та виховання студентів, кожен викладач повинен бути прикладом та підтримувати ідею, що мовна культура кожної особи, зокрема студентів, повинна стати опорою для вираження незалежності думки та розвиненості людських почуттів. Враховуючи вимоги сучасного суспільства, які визначені у Державному стандарті початкової освіти, викладачам класичного коледжу постало завдання забезпечити, щоб кожен студент опанував засобами комунікативної компетентності. Комунікативна компетентність – вміння використовувати мовні засоби для ефективної комунікації. Ця здатність полягає в умінні використовувати різноманітні мовні засоби (слова, вислови та інше) та базується на знаннях і готовності людини використовувати їх адекватно та відповідно до ситуації. Сформувавши комунікативну компетентність та підтримати ідею мовної культури педагога, викладач може безпосередньо на заняттях української мови за професійним спрямуванням.

Останнім часом студентська лексика все більше насичується «зниженими» лексичними одиницями, які можуть поєднуватися з різними стилістичними варіантами, такими як молодіжний жаргон, жаргон злочинців, музикантів, комерсантів чи комп'ютерний жаргон. Однак це не завжди можна пояснити тим, що ці жаргонізми використовуються для експресивного найменування професійних об'єктів. Тому робота над культурою мовлення сучасного студента є важливою виховною діяльністю, яка допомагає молодим людям усвідомити, що культура мовлення є не лише елітарною прикрасою, але й життєвою

необхідністю для суспільства. Педагог несе відповідальність не лише за якісне виконання своєї роботи, але й за духовний клімат у колективі, який побудований на спілкуванні через слово. Тому мовлення вчителя повинно бути змістовним, правильним і літературним; точним, логічним, розмаїтим, адекватним, емоційним та образним.

Важливо зазначити, що процес вивчення особливостей культури мовлення залежить не лише від педагога, але й від студента, його індивідуальних здібностей, бажання вчитись та пізнавати щось нове. Аналіз проблеми показує, що ключовими аспектами формування культури мовлення у педагогів є розуміння та повага до рідної мови, бажання постійно розвивати та поглиблювати свої знання; зацікавленість та увага до мови та власного мовлення зокрема; вміння використовувати різні функціональні стилі мовлення (з розумінням їх позитивних та негативних аспектів для педагогічної діяльності); усвідомлення взаємозв'язків мовної системи, структури мовлення та екстралінгвістичних аспектів; увага до змін у мовних нормах, які відображені у нових словниках та правописних посібниках; критичне та творче ставлення до писемного та усного мовлення, порівняння його з прийнятими нормами та практикою визнаних авторитетів (письменників, викладачів); створення в освітньому середовищі атмосфери підтримки як до мовлення викладачів, так і до мовлення студентів. Оскільки культура мовлення є важливою складовою професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до практичної діяльності, формування та вдосконалення цієї культури слід розглядати як один із ключових аспектів сучасної освіти.

Отже, культура педагогічного спілкування визначається як складова професійної компетентності вчителя, що містить вміння ефективно спілкуватися. Вона залежить від особистісного комунікативного потенціалу педагога та його професійної комунікативної підготовки, спрямованої на розвиток умінь і навичок, необхідних для успішної взаємодії з учнями. Високий рівень комунікативних здібностей вчителя є важливим показником готовності до педагогічної взаємодії з учнями, що включає перцептивні, інтерактивні та комунікативні компетенції. Культура педагогічного спілкування та високий рівень комунікативних здібностей педагога є важливим показником готовності вчителя до педагогічної взаємодії з учнями. Процес професійного спілкування як двостороння взаємодія потребує від учителя умінь встановлювати контакт з учнями, забезпечувати позитивний емоційний настрій, зацікавлювати молодших школярів у процесі опанування навчальних предметів, переконувати й захоплювати їх своїми ідеями, задумами.

Список використаних джерел

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення, 1990. 232 с.
2. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник 2-ге вид., виправ. і доповнен. Київ: Алерта, 2011. 696 с.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 4 КЛАСІ ЗАСОБАМИ ТВОРЧИХ ВПРАВ

Надія Шостак, здобувачка ступеня фахової передвищої освіти
«фаховий молодший бакалавр»

Науковий керівник: Л. К. Свиріпа, викладач-методист

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича» (Україна)

DEVELOPMENT OF SPEECH OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS IN GRADE 4 THROUGH CREATIVE EXERCISES

Nadiia Shostak, Junior Bachelor of Professional Pre-Higher Education

Brody Professional Pedagogical College named after Markiyan Shashkevych (Ukraine)

Анотація. У статті досліджується вплив творчих вправ на розвиток мовлення молодших школярів під час уроків української мови в 4 класі. Автор розглядає практичні